

KARYS

EINA SYKĮ SAVAITĖJE

Kaina: 3 mėn. 75 centai.
Atskiro numerio 5 centai

Adresas: Kaunas, Laisvės Alėja 12
Nr. «Kario» Redakcija. Telef. 90 Nr.

44 (180) Nr.

Kaunas, 1922 m. lapkričio mėn. 3 diena.

IV metai.

Beieškant teisybės.

Sunkus yra Lietuvos atgimimas. Jos širdis — Vilnius — žiauriai išplėstas iš gyvo organizmo. Atkakli kova dėl jo dar tebesitęsia. Lenkai, pasinaudodami militarizmo kumščiu, išstūmė lietuvius iš savo sostinės ir šeimininkauja joje savaip. Laužydami sutartis, tarptautines teises, siūlydami mums mirtinus Hymanso ir kitus panašius projektus, jie vieną teturi tikslą: pagrobti ir pavergti Lietuvą.

Antra plėšiama Lietuvos gyvojo kūno dalis — tai Klaipėda. Santarvininkai, atimdami ją iš vokiečių, pareiškė jiems, kad tai esąs lietuviškas kraštas ir todėl jiems priklausyti negali. Tačiau tas lietuviškas kraštas Lietuvai ligi šiolei nėra gražintas. Tiesa, dabar vadinamoji Ambasadorių Konferencija sprendžia Klaipėdos klausimą ir yra žinių, jog tas klausimas manoma išspręsti arba prijungimo formoje prie Lietuvos su Tautų Sąjungos protektoratu, arba atskiro Lietuvos kantono formoje. Kad Klaipėdai sunku gyventi vienai, be Lietuvos, — dalykas visiems aiškus. Bet gražinti ją Lietuvai, kaip jos organizmo gyvąjį narį, Ambasadoriai nelabai nori. Vokiečiai irgi, matyti, veda savotišką, mums nepalankią Klaipėdos politiką. Prancūzų spauda tvirtina, kad Vokiečiai stengiasi pakeisti Versalės sutarties punktus, kad galėtų turėti pretenzijų prie Klaipėdos. Tam reikalui jie dėsia pastangų, kad Klaipėdos kraštas būtų visai nepriklausomas ir kad tuo būdu pasitaikius progai Vokiečiai vėl jį galėtų įpaimti į savo globą.

Bet to maža. Mūsų krašto didžiąją gyslą — Nemuną — taipogi nori paralizuoti Europos tvarkytojai. Skaitytojai, tur būt, prisimena liepos 13 dienos Ambasadorių Konferencijos notą Lietuvai, kur už pripažini-

mą mūsų de jure Konferencija reikalavo iš Lietuvos Nemuno neutralizacijos. Į tai mūsų vyriausybė atsakė Ambasadorių Konferencijai, kad ji sutinkanti su tuo reikalavimu, bet tik tada galėsianti leisti Nemunu plaukioti užsienių laivams, kada su Lenkais bus padaryta taika.

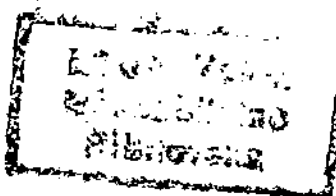
Didžiosios Santarvės valstybės ėmė svarstyti tą Lietuvos valdžios atsakymą ir, pagaliau, š. m. spalio mėn. 13 d. per mūsų delegacijos pirmininką, Paryžiuje Milašų pareiškė, kad „norėdamos parodyti Lietuvai savo palankumo ir atsižvelgdamos į įvairius pareiškimus, padarytus Kaune ir įvairiose sostinėse Lietuvos Vyriausybės įgaliotų atstovų, tos Vyriausybės prieš atsakydamos į 1922 m. rugpiūčio mėn. 4 d. notą norėtų žinoti, kokios reikšmės Lietuvos Vyriausybė teikia rezervams, kuriuos ji formulavo. Jos tuo atveju turi pastebėti, kad Lietuvos Vyriausybės pripažinimas de jure negalėtų būti sudėtas su Klaipėdos statuto pripažinimu“.

Iš čia matome, kad didžiosios valstybės nenorėdovamai pripažinti Lietuvos de jure.

Susidarius tokiai padėčiai, dabartiniu metu eina derybos dėl to de jure. Sunku numatyti, kuo paskibaigs tas klausimas, bet šiuo tarpu viena teaišku kelias Lietuvos išdraskytoms dalims atgauti ir jos juridinei reikšmei sustiprinti yra be galo sunkus.

Bet šiaip ar taip, vis dėlto reikia tikėtis, kad anksčiau ar vėliau sulauksime teisingo to klausimo išsprendimo ir susigražinsime tą, kas mums teisėtai priklauso.

Pakeklėkė.

Generolo Silvestro Žukausko karininko tarnybos 35-ųjų metų sukaktuvės.

Sukako 35 metai nuo pakėlimo į pirma karininko laipsnį 1887 m. buvusio mūsų Vyr. Kar. Vado Generolo Silvestro Žukausko.

Generolas baigė Vilniaus Karo Mokyklą ir tarnavo Vilniaus karo apygardoje neapleisdamas gimtosios Lietuvos.

Rusų armijoje Generolas Žukauskas dalyvavo Rusų ir Japonų 1904—1905 m. kare kapitono laipsnyje, vadovaudamas kulkosvaidžių kuopai, ir 1914—1918 m. Rusų ir Vokiečių kare, vadovaudamas 314 Novoskolsko pėst. pulkui. Per 1915 m. kovas išbuvo jis su pulku Lietuvoje ir Latvijoje; du kartu jis buvo sužeistas. 1915 m. rudenį pulkininkas Žukauskas paskirtas 1 pėst. divizijos brigados vadu ir pakeltas į generolo majoro laipsnį. Po to vadovavo jis 1 kovos divizijai ir laikinai XIII armijos korpusui. Demobiliza-

vus bolševikams rusų armija, Generolas Žukauskas grįžo į tėvynę.

1919 m. gegužės 7 d. Prezidento įsakymu Gen. Žukauskas buvo paskirtas Vyriausioju Kariuomenės Vadu. Nuo tos dienos Gen. Žukausko tarnybą pamerina kiekvienas Lietuvos Respublikos karys ir šiaip pilietis. Tėvynė turi būti jam dėkinga už išvairumą iš Lietuvos rusų okupantų.

Nežiūrint nukentėjusios dėl žaizdų ir kovų Generolo sveikatos, jis tarnavimą tėvynei statė aukščiau už visa ir išėjęs iš kariuomenės. 1919 m. rudenį, išvairius bolševikus, jis du kartu buvo grįžęs į savo atsakomą vietą 1920 m. pavasarį, ir tų pačių metų rudenį.

Širdingai sveikindami gerbiamąjį jubiliatą sulaukus 35-ųjų karo tarnybos metų, linkiame jam ilgiausių laimės ir sveikatos metų.

Kitų valstybių armijos.

Australijos armijos organizacija.

Dabartiniu laiku Australijos ginkluotos pajėgos susideda iš:

a) Armijos.

Pamatinį armijos branduolį sudaro kadrai, kurie susideda iš štabų, administracijos personalo, asmenų, mokančių jaunos vyrus karo mokslo, ir asmenų, dirbančių susilpninimo darbus valstybei apginti.

b) Milicijos.

Bendras mobilizuotos armijos rikiuotės dalių skaičius susideda iš: 28 kavalerijos pulkų, 56 lauko artilerijos pulkų ir 92 batalionų.

Šaukimas.

Karo metu visi vyrai nuo 18 iki 60 metų amžiaus šaukiami karo tarnybai. Ramiuoju metu karo apmokymas privalomas visiems. Atleidžiami nuo karo tar-

L. Tolstojus.

Sevastopolis.

(Fragmentas).

- O, žinote, Praskuchinas nukautas, — tarė Pestas, lydėdamas Kaluginą, kuris ėjo į jį.
- Negali būti!
- Kaip gi, aš pats jį mačiau.
- Likit sveiki vis dėlto: man reikia greičiau.

„Aš labai patenkintas, — galvojo Kaluginas, grįždamas namo, — pirmą kartą mano dežuravimas toks laimingas. Puikus dalykas: aš ir gyvas, ir sveikas, rekomendacijos bus geriausios ir jau būtinai aukso kardas. Oi, antra vertus, aš ir užsitarnavau jį“.

Pranešęs generolui apie viską, kas buvo reikalinga, jis nuėjo į savo kambarį, kuriame jau senai grįžęs ir laukdamas jo, sėdėjo kunigaikštis Galcinas, skaitydamas knygą, kurią rado ant Kalugino stalo.

Su stebėtinu pasigėrėjimu Kaluginas pasijuto esąs namie, toli nuo pavojaus, ir, užsidėjęs naktinius marškinius, giau ulėdamas lovoje, papasakojo Galcinui

dalyko smulkmenas, atpasakodamas jas labai natūraliai tuo atžvilgiu, kuriuo tos smulkmenos įrodinėjo, kad jis, Kaluginas, esąs labai veiklus ir narsus oficeris, kas man rodos, be reikalo būtų minėti, nes apie tai visi žinojo ir neturėjo jokios teisės ir progos abejoti, išskyrus, gal būt, vėlionį rotmistrą Praskuchiną, kuris, nežiūrint to, kad, būdavo, laikydavo sau per laimę vaikščioti susikabinęs su Kaluginu, vakar tik slaptai papasakojo vienam bičiuliui, kad Kaluginas esąs labai geras žmogus, bet, tarp mūsų kalbant, be galo nemėgsta vaikščioti į bastijonus.

Vos Praskuchinas, eidamas šalia Michailovo, persiskyrė su Kaluginu ir, priėjęs prie mažiau pavojingos vietos, pradėjo jau kiek linksmėti, kaip jis pamatė žaibą, smarkiai sužaibavusį užpakalyje, išgirdo sargybinių šaukiant: „markela“ ir vieno iš kareivių,ėjusių paskui, žodžius: „kaip tik į bastijoną atbėgs“!

Michailovas atsigrėžė. Šviesus bombos taškas rodėsi, sustojo vidurkely toje padėtyje, kada jokiū būdu negalima įspėti jo krypsnio. Bet tat tęsėsi vieną akimirksnį: bomba greičiau ir greičiau, arčiau ir arčiau, taip, kad jau buvo matyti vamzdelio žiežirbos ir girdėti balsus švilpimas, leidosi tiesiog į bastijono vidurį.

nybos kitiškai neuropiečiai, teisėjai, magistrato nariai, kunigai, policijos tarnautojai, praktikuojanti ligoninėse gydytojai ir t. t.

Būtinai karo mokymas vyksta nuo 12 iki 14 metų mokyklose (gimnastika, maršavimas, rikiuotė, šaudymas į nedidelį tolį ir t. t.). Nuo 14 iki 18 metų — iš dalies mokyklose, iš dalies mokymo centruose, darant 65 pratimus per metus (maršavimas, mokymas eigtis su šautuvu, šaudymas iš šautuvo, būrio moky-

mas tankinėje ir skelstinėje rikiuotėje). Nuo 18 iki 26 metų — milicijoje. Tarnybos laikas milicijoje 8 metai. Kartą per metus 8 mėnesius daroma mokymo sueiga, 8 dienų lagerio sueiga pėstijai ir 17 dienų — artilerijai ir inžinerijos dalims. Milicijos nariai priskaitomi prie ginklų rūšius atsižvelgiant jų gabumų. Į kavaleriją imami savanoriai, jauni kareiviai su savo arkliais.

B. B. ✓

Aviacijos naujienos.

I.

Išradėjas amerikietis M. Sperry įteikė oro laivyno ministerijai savo naują išradimą — paprastą mechanizmą, su kurio pagalba pilotas gali greit sulaikyti orlaivį, nusileidžiantį žemyn. Prie orlaivio pritaikoma yra pora pačiūžų, su kurių pagalba jis nusileisdamas greit sustoja: be to, pakeičiant ratus pačiūžomis aparatas gauna didesnio greičio, taip padarytas Sperry Messenger sistemos aparatas Lanzenn pasiekė 10 kilometrų didesnio greičio. Tai yra 170 klm. per valandą.

To išradimo yra šios geresnės pusės:

1. Pačiūžas pakeičia ratus kas žymiai sumažina oro pasipriešinimą ir aparato svorį, dėlko didėja greičumas ir mažėja aparato darbo jėga.

2. Galutinas nusileidusio orlaivio sustabdymas įvyksta greičiau. Paskutiniiais bandymais, nusileidęs orlaivis iki galutinio sustojimo pereina ne daugiau kaip 15 metrų.

3. Orlaivis, neturėdamas ratų, gali nusileisti į vandenį ir į blogą vietą — be nelaimingų atsitikimų pavojaus.

II.

Š. m. rugsėjo 22 d. žinomas prancūzų lakūnas Sadi-Lecsint laimėjo naują pasaulinį greičio rekordą. Jis pasiekė aparato lėkimo greičio 4-rių kilometrų

plote, neprasilenkdamas su tarptautinės aeronautikos sąjungos taisyklėmis, 341 kilometrą 315 mtr. per valandą ir pralenkė aviatorių Bračkapa, italą, pasiekusį 336 klm. 642 mtr. greičio per valandą. Pirmas kilometrų buvo pasiektas per 10²/₅ sek. su 346 klm. greičio per valandą. Antras kilometrą — per 10³/₅ sek., su greičio 339 klm. per valandą. Trečias — per 10⁴/₅ s. su 346 km. ir 153 mtr. greičio per valandą ir ketvirtas kilometrą — per 10⁴/₅ sek. su 333 klm. 333 mtr. greičio per valandą. Lėkimas buvo padarytas orlaiviu Nieuport Dalage su motoru Hispano Luiza 300 H. P. sistemos. Lakūnas Bračkapa lėkė orlaivyje su 700 H.P. motoru.

III.

Padarius bandymų su banotoriniais orlaiviais, pranešama, kad dabartiniu laiku daryta lėkimo bandymų su orlaiviu be piloto; pastatyta problema valdyti aparatą iš tolo, su mechaniskų komandų pagalba. Pirmas uždavinys yra pasiekti įsakymų perdavimo tolumą ir atlikti įvairius manevravimus ir evoliucijas ore. Iš karto sumanyta, kad orlaivyje būtų žmogus mažai susipažinęs su oru lėkiojimo technika — kad galima būtų tuo būdu palengvinti komandų perdavimą. Jei šie bandymai duos gerų rezultatų, tai bus daromi lėkimai be pilotų. Visi nurodymai kas dėl lėkimo krypties ir įvairių manevravimų bus duodami iš žemės su elektros vilnių pagalba. Pabaigus šituos bandymus

— Gulki! — pasigirdo kažkieno balsas.

Michailovas ir Praskuchinas prisiglaudė prie žemės. Praskuchinas, užsimerkęs, girdėjo tik, kaip bomba kažkur labai arti žlebtelėjo į kietą žemę. Perėjo sekunda, atrodžiusi valanda, — bomba neplyšo. Praskuchinas išsigando: ar ne be reikalo jis pasirodė bailus? Gal būt, bomba nupuolė kur toli, ir jam tik atrodė, kad vamzdis čirškia čia pat. Jis pravėrė akis ir su malonumu pastebėjo, kad Michailovas prie pačių jo kojų gulėjo be judėjimo žemėje. Bet čia pat jo akys akimirksniui susitiko su šviesiu vamzdeliu per aršią nuo sukinėjusios ties juo bombos.

Siaubas, šaltas, blaškantis visas kitas mintis ir jausmus siaubas apėmė visą jo būtybę. Jis uždengė veidą rankom.

Praėjo dar sekunda, — sekunda, per kurią visas jausmų, minčių, vilčių pasaulis atgijo jo sąmonėje.

„Ką nukaus: mane ar Michailovą, ar abu drauge? O jei mane, tai į kurią vietą? Į galvą, tai viskas baigta; o jei į koją, tai nupiaus, ir aš paprašysiu, kad būtinai su chloroformu, — ir aš galiu dar gyvas pasilikti. O, gal būt, vieną Michailovą nukaus: tada aš pasakysiu, kaip mudu esame drauge, jį nukovė ir mane kraujais aptaškė. Ne, į mane arčiau... mane!“

Čia jis prisiminė dvylika rublių, kuriais jis buvo skaitas Michailovui, prisiminė dar vieną skolą Peterburge, kurią jau senai reikėjo atiduoti; čigoniškas motivas, kurį jis dainavo vakare, atėjo jam į galvą. Moteris, kurią jis mylėjo, pasirodė jo vaizduoklėje su kepuraitė mėlynais kaspinėliais; žmogus, kuris jį buvo įžeidęs prieš penkerius metus ir su kuriuo neatsiteisė už įžeidimą, prisiminė jam, nors drauge, neatsiskirdamas nuo tų ir tūkstančių kitų atsiminimų, dabarties jausmas — mirties laukimas — nė akimirksniui neapleidavo jo. „Bet, gal būt, nesprogs“, pamanė jis ir su griežtu pasiryžimu norėjo atmerkti akis. Bet tuo akimirksniu, dar per sumerktus vokus, jo akis užgavo raudona ugnis: baisiai sprogdamas, kažkas sudavė jam į vidurį krūtinės; jis nubėgo kažkur, užkliudė pasipainiojusį po kojomis kardą ir parpuolė ant šono.

„Dėkui Dievui! aš tikrai kontuzitas“, buvo jo pirmoji mintis, ir jis norėjo rankomis palytėti krūtinę; bet rankos jam atrodė pririštos, ir kažkokios varžos suvaržė galvą. Akyse jam mirkčiojo kareiviai, ir jis nesamoningai juos skaitė: „vienas, du, trys kareiviai; o štai užraityta milinė aficeris“, galvojo jisai. Paskui žaibas sumirgėjo jo akyse, ir jis galvojo, iš ko tai šovė: iš mortyros ar iš patrankos. O štai dar šovė:

bus daroma naujų mėginimų su vienlakinu lėkimu kelių orlaivių, vedamų tik vieno piloto.

IV.

Jungtinėse Valstybėse buvo paimtas karo dirža-

bliu „A-4“ lėkimo ilgumo rekordas.

Diržablis „A-4“ lėkė iš Sevtl Field į Landley Field 14 valandų, padaręs 1700 kilometrų.

B. B.

Kaip lavintis skaitymu.

(Žiūr. „Kario“ 43 Nr.)

Paėmęs į rankas M. Biržiškos Lietuvos istorijos pradžiamokslį, kuris kad ir vaikams rašytas, bet pilnai gali tiktį savamokslui jo pirmiems istorijos žingsniams samokslis vieną kartą jį peržiūrėjęs, jau bus prirengtas istorijos darbu. Iš tos knygutės jis sužinos, kas yra istorija, iš kur mes semiamė savo žinias apie praeitį ir kaip mūsų krašte gyventa žmonių dar tais laikais, kada nė valstybės Lietuvoje nebuvo.

Peržiūrėjęs tą knygutę, reikia imtis savarankiško darbo toje tvarkoje, kuri nurodyta knygutėje. Kadangi visų pirmiausia kiekvienas žmogus turi kad ir trumpo savo gyvenimo istoriją, tai tą istoriją mes surašyti galime. Tai bus vadinamoji autobiografija. Ji padės savamokslui ne tik prisiminti savo gyvenimo nuotikius, bet ir ieškoti juose tokių santykių, kurie turi bendresnės reikšmės, kurie gali būti įdomūs ne tik pačiam atsitikimų rašytojui, bet ir šiaip žmonėms. Tokių atsitikimų visiems, didįjį karą pergyvenusiems, kiek pasidarbavusiems savo nepriklausomą valstybę kuriant, niekad nepntruks.

Pie tokio išskyrimo bendro nuo privačio reikia pratintis, nes be to ir pačio rašytos „istorijos“ nebus pilnai suprantamos. Gal, dabarties istorija atskirais žmonėmis domisi tik išimtiniais atsitikimais, kada tie žmonės yra suvaidinę ypatingą rolę visuomenės gyvenime. Taipogi istorija imasi veik išimtinai tų atmainų tyrinėjimo, kuris įvyksta visos visuomenės santykiuose.

Toliau seka kitas savarankiškas darbas; tai savo tėviškės aprašymas. Jau kalbant apie geografiją, teko nurodyti, kokia tie aprašymai turi reikšmę savo kraš-

tui pažinti. Bet geografija netyrinėje tų atmainų, kurių įvyksta žmonių santykiuose. Ji stengiasi pažinti kraštą, koks jis yra. Istorija gi žiūri, kaip jis tokiu pasidarė. Taigi į savo vietos aprašymą ji įveda ir tų atmainų išaiškinimą, kurie įvyko dar žmonių atmenamais laikais ir tikrose apylinkėse; mes turėsime ir istorinį vietos aprašymą, praplatinsime praeities žinias už savo asmeninio prityrimo ribas į artimiausios apylinkės istorijos pažinimą.

Toliau teks dirbti gyvas istorijos tyrinėjimo darbas kartu su atatinamų knygų skaitymu. Kadangi Lietuvos gilioji praeitis vystėsi maždaug panašiai, kaip ir kitų pirmesnių tautų, tai viskas, kas apie kitus kraštus rašoma, kartu liečia ir Lietuvos praeitį.

Tam reikalui tinkamiausia bus A. Vireliūno versta „Kaip gyveno mūsų seneliai—prasenoliai“ ir Busilo versta „Istorija viduriniai mokyklai“. O visi randami Lietuvos senovės akmenis ir žalvario gadynės daiktai, kurių visur pas mus yra pilna, bus geriausia to skaitymo iliustracija. Reikia kiekvieną randamą senovės daiktą kuris kuo nors mums rodosi keistas, nesuprantamas, lyginti su šiose knygutėse, aprašomais dalykais, ir tuo būdu lyginti kiek mūsų praeitis skyrėsi nuo kitų krašto daiktų. Tuo būdu mes pažinsime Lietuvos senovės materialę kultūrą.

Tos žinios bus išplatintos ir papildytos žiniomis apie lietuvių senovės dvasios kultūrą ir visuomenės senovės lietuvių santykius, skaitant trumputę išverstą į lietuvių kalbą Pogodino knygutę „Senovės lietuviai“ ir plačią parašytą P. Klimo knygą „Lietuvių senovės bruožai“. Tik ją skaitant ne-

o štai dar kareiviai: penki, šeši, septyni kareiviai, eina vis pro šalį. Jam staiga pasidarė baisu, kad jie sumindžios jį. Jis buvo berėkiąs, kad jį kantuzijo; bet bėrna buvo tokia išdžiuvusi, kad liežiuvis prilipo prie gomurio, ir baises trokškulys jį kankino. Jis jautė, kaip šlapia buvo jam prie krūtinės: tas šlapumo jautimas priminė jam vandenį, ir jis panorė net išgerti tą, del ko darėsi šlapia. „Tur būt, aš į kraują susidaviau, kai parpuoliau“, pamanė jis, ir, vis labiau ir labiau pradedamas pasiduoti baimei, kad kareiviai, kurie vis dar tebemirkčiojo šalimais, sumindžios jį, jis įtempė visas jėgas ir norėjo surikti: „paimkit mane“, bet užuot tat pasakęs, sudejavo taip baises, kad jam pačiam baises pasidarė klausytis savęs. Paskui kažkokios raudonos ugnys ėmė šokinėli jam akyse, o jam pasirodė, kad kareiviai deda ant jo akmenis; ugnys šokinėjo vis rečiau ir rečiau, akmenys, kuriuos dėjo ant jo, slėgė jį labiau ir labiau. Jis įtempė jėgas, kad nustumtų akmenis, išsitempė ir jau daugiau nebematė, nebegirdėjo, nebegalvojo ir nebejautė. Jis buvo užmuštas ant vietos skeveldra į vidurį krūtinės.

Michailovas, pamatęs bombą, parpuolė žemėn ir lygiai taip pat, kaip Praskuchinas, nepaprastai daug pergalvojo ir perjautė per tas dvi sekundas, per kurias bomba gulėjo nesprogusi. Jis mintyse meldėsi Dievui ir vis tvirtino: „tesie Tavo valia! Ir kam man reikėjo stoti į karo tarnybą, — kartu su tuo jis galvojo, — ir dar perėjau į pėstininkus, kad dalyvaučiau kovose? Argi negeriau būtų buvę pasilikti ulanų pulke T. mieste, leidžiant laiką su savo draugu Nastute? O dabar štai kas“. Ir jis ėmė skaityti: vienas, du, trys, keturi, burdamas, kad jei sprogs į lygų skaičių, tai jis bus gyvas, o jei į nelygų, tai bus nukautas. „Viskas baigta: nukautas“, pamanė jis, kada bomba sprogo (jis nepamenė, į lygų ar nelygų skaičių), ir jis pajuto smūgį ir nepaprastą skausmą galvoje. „Dievel dovanok man nuodėmes“, ištarė jis, sumosavęs rankomis, atsikėlė ir be žado pargriuvo aukštinkas.

Pirmas pojūtis, kada jis nubudo, buvo kraujas, kuris bėgo iš nosės, ir skausmas galvoje, darėsis vis mažesnis. „Tai siela išeina, — pamanė jis. — Kas bus tenai? Dievel priimk maloniai mano sielą. Tik vienas nuostabu, — samprotavo jisai — kad, mirdamas, aš taip aiškiai girdžiu einant kareivius ir švilpiant šūvius“.

reikia pradžioje liesti pirmųjų skirsnių, kurie pradedančiam gali rodytis neįdomūs ir persunkūs skaityti. Kiti skirsniai duos pilną Lietuvos senovės gyvenimo vaizdą.

Susipažinę su Lietuvos priešvalstybiniu gyvenimu, eisime prie Lietuvos valstybės istorijos tyrinėjimų pasinaudoję kad ir Alekno Lietuvos istorijos vadovėliais (trumpoji ir praplatintoji laida). Tačiau ją skaitydami neturime užmiršti, jog tenai aprašoma Lietuvos istorijos politinė dalis ir labai silpnai nušviečiami

visuomeniniai Lietuvos santykiai. Taigi toje dalyje reikia lygiagrečiai skaityti A. Janulaičio iš Kutšebos perdirtą „Lietuvos valstybės ir teisės istoriją“ papildant ją atskiromis monografijomis, t. y. rašinius, smulkiau nušviečiančiais vieną kurį istorijos laikotarpį. Tačiau čia jau peržengsime pastatytojo pradžioje tikslo ribas susipažindami su istorija pirmųjų dviejų klasių programoje. Čia eisime jau prie savarankiško lavinimosi, apie ką teks kalbėti atskirai.

V. B-K.

A. Vokietaitis.

Tėvynė ir tauta.

I.

Įžangos vietoje.

Šaltą rudens naktį stovi sargyboje jaunas kareivis. Plona, nuo lietaus permirkusi milinė, sužlugę purvini batai nebešildo jo kūno. Sustingusiom rankom suėmęs šautuvą, vaiksčioja jis pirmyn ir atgal ir kyla jo galvoje neramių minčių, abejojimų — kam dabar čia tas vargas, kankynė, pavojus? „Jūs esate pašaukti tėvynėi ginti“, prisimena jam kuopos vado žodžiai, kuriuos jis pasakė jaunų kareivių būriui, atvykusiam pirmą kartą į frontą. Tada jo širdis smarkiau suplakė, drąsa ir pasiryžimas nušvietė jo veidą. Bet šalia to jauniakio atmintyje iškyla netyčiomis išgirstas vieno senesnio, neseniai į kuopą prisiūsto kareivio tvirtinimai: „Jokios tėvynės nėra: tai vien buržujų prasimanymas“. O tai buvo nepaprastas kareivis — jisai mokėjo kalbėti rusiškai, lenkiškai ir net žydiškai; tarnavo rusų kariuomenėje o sugrįžęs į Lietuvą kurį laiką slapstėsi nuo kariuomenės ir tik milicijos suimtas atsidūrė apskrities komendantūroje, ir, pagaliau, fronte. Nuolat paniūręs, į ginčus nesileisdavo, bet savo pastebėjimus bardavo griežtai, trumpai, niekašyriumnesikreipdamas

Draugai jo šalinosi, su juo nesidėdavo, o jaunesni net pribijodavo: tačiau jo žodžių, dažnai rusiškais keiksmiais palydėtų, atydžiai klausydavosi.

Ir jaunas tėvynės gynėjas ėmė abejoti: Kur gi čia teisybė? Kas gi, pagaliau, ta tėvynė? Ką ji man duoda? Juk ir lenkai tie patys katalikai, vienos „vieros“ žmonės, tai kam čia nuo jų gintis?

Arba vėl kitas vaizdas. Iš miestelio važiuoja namo susimastęs ūkininkas. Šiandien jo geresnį arklių paėmė kariuomenei. Komisijos pirmininkas susirinkusiam žmonių būriui pasakė: „Nesigailėkite imamų arklių, nes tai reikalinga tėvynėi ginti“. Taip, taip, bet prisimena jis ir kitą atsitikimą. Pereitą sekmadienį jo jaunesnysis sūnus, eidamas į bažnyčią, rado proklamaciją, ir parsinešęs namo ėmė balsiai skaityti. Tenai buvo parašyta, kad darbo žmogui jokios tėvynės nėra, kad tai ponų prasimanymas, todėl reikia tėvynė ir jos valdžią griauti nieko jai neduoti, o jaunimo į kariuomenę neleisti... Tada jis supyko ir ištraukęs proklamaciją vaikui iš rankų, įmetė į pečių. Bet kai jo vyresnį sūnų paėmė į kariuomenę, o dabar ir geresnį gyvulį už kažkokį orderį reikėjo atiduoti — susimastė senis ir širdyje kilo jam abejonė: o gal iš tikrųjų jokios tėvynės nėra, o jei yra, tai gal ir nebereikalinga?

— Duok neštuvus... ei... kuopos vadą nukovė! — suriko ties jo galva balsas, kurį jis nesąmoningai palaikė būgnininko Ignatjevo balsu.

Kažkas paėmė jį už pečių. Jis mėgino atmerkti akis ir pamatė ties savim tamsiai mėlyną dangų, žvaigždžių krūvas ir dvi bombas, kurios lėkė ties juo, vydamosios viena antrą; pamatė Ignatjevą, kareivius su neštuvais ir šautuvais, apkasą, tranšėjas ir staiga įtikėjo, kad jis dar ne aname pasaulyje.

Jis buvo akmeniu lengvai sužeistas į galvą. Patsai pirmasis jo įspūdis buvo lyg gailėtis: jis taip jau gerai ir ramiai buvo prisirengęs prie perėjimo ten, kad jį nemalonai paveikė grįžimas į tikrąją, su bombomis, tranšėjomis ir krauju; antras jo įspūdis buvo nesąmoningas džiaugsmas, kad jis tebėra gyvas, o trečias — noras atsikratyti greičiau bastionu. Būgnininkas nosine aptvarstė galvą savo vadui ir, paėmęs jį už rankos, vedė į perišamąjį punktą.

«Kur ir kam aš einu vis delto? — pamanė štabso kapitonas, kada jis truputį atsipeikėjo. — Mano pareiga pasilikti su kuopa, o ne eiti pirmyn, — juo labiau, kad ir kuopa veikia išels iš ugnies». sušnabždėjo jam kažkoks balsas

— Nereikia, broli, — tarė jis, traukdamas ranką iš slaugaus būgnininko: — aš neisiu į perišamąjį punktą, aš pasiliksiu su kuopa.

Ir jis pasuko atgal.

— Jums būtų geriau persirišus, ponas vade, kaip reikiant, — tarė Ignatjevas: — juk tai iš karto taip atrodo lyg nieko; kad prasčiau nepasidarius: juk aure koks čia karštis... iš tikrųjų, ponas vade!

Michailovas sustojo valandėlei abejodamas ir, rodos, būtų sutikęs su Ignatjevu, jei nebūtų prisiminęs, kiek daug sunkiai sužeistų yra perišamajame punkte. «Gal būt, gydytojais juoksis iš mano įdrėskimo», pamanė štabso kapitonas ir griežtai, nežiūrėdamas būgnininko tvirtinimų, nuėjo atgal į kuopą.

— O kame ordinaras Praskuchinas, kurisėjo su manim? — paklausė jis praporščiko, kuris vedė kuopą, kada jie susitiko.

— Nežinau... nukautas, rodos, — nenoriai atsakė praporščikas.

— Nukautas ar sužeistas, kaip gi jūs nežinot? juk jis su mumisėjo. Ir kodel jūs jo nepaėmėt?

— Kur čia imsi, kad toks karštis!

Panašios rūšies abejonės kankina ne vien tamsesnę mūsų visuomenės dalį, bet jų kyla ir labiau susipratusių mintyse.

Kai tik tėvynė pareikalauja iš savo sūnų rimtesnio pasiryžimo, didesnės aukos, tai silpnesnės dvasios piliečiai tuojau ima abejoti, kam to reikia, ar ne vis vien, kas mūsų kraštą valdys? Juk prie ruso dar lengviau buvo gyventi... Ar išliks mūsų tėvynė? Pagaliau, kas yra toji tėvynė ir kam ji reikalinga?

Ir nenuostabu — juk mūsų šių dienų visuomenė ėjo rusų ir vokiečių mokyklas, kur tėvynės supratimas ir meilė ne tikai nebuvo auklėjami, bet, priešingai, buvo skelbiamas klaidingas tėvynės supratimas. Ejuosiems rusų mokyklą buvo kalbama, kad „наше отечество — матушка Россия“, o ėję vokišką mokyklą, tur būt, girdėjo: „Deutschland, Deutschland über alles“. Be to, dar viena mūsų visuomenės dalis yra pietų kaimynų „ojczyznos“ obalsiais patraukta, kita svajoja apie Palestinos smiltingas tyrumas, bet netrūksta ir tokių, kurie drąsiai pareiškia, kad jokios tėvynės nėra ir neturi būti. Ne gana to. Šios rūšies piliečiai dar uoliai rūpinasi, kad patrauktų į savo pusę ko daugiausiai abejojančių, silpnadvasių ir šiaip nepatenkintų šių dienų gyvenimu piliečių. Savo tikslui pasiekti jie naudoja kiekvieną progą. Nesuskubo valdžia laiku pasiųsti kuriai nors kariuomenės daliai drabužių, avalinės, maisto, — jau jie, naudodami kareivių nepasitenkinimą, varo savo agitaciją; jau koks nors

priešo papirktas, ar šiaip iškrypusios rusų revoliucijos sukvailintas tėvynės pardavikas, sutikęs kur neprityrusį jauną kareivį, ima jį tikinti: „Kam čia tos kankynės? už ką tu galvą guldai? Jokios tėvynės nėra. Juk pats matai, tavim niekas nesirūpina.“

Paskelbus maisto ar gyvulių rekviziciją, tuoj iš įvairių kampų išlenda mūsų šalies griovimo apaštalai ir uoliai pradeda darbuotis, kad dar labiau žmonių dvasią prislėgtų ir čia pat rodo kelią į „žemišką rojų“. Bet tie jų keliai skiriasi: vieni rodo į rytus ir sako: „Užmirškite savo tėvynę, dėkitės su rytų kaimynais; ten tikra žmonių vargdienių valdžia, ten visi draugai — «tavaraiščiai», ten laimė“. Kiti vėl vilioja į pietus: „Štai, kur jūsų tėvynės lopšys, sako: sena Krokva, gražioji Varšuva, Vistos krantai. Ten kraštą valdo išmintingi, mokyti ponai, ten visi poniškai kalba ir gyvena — dėkitės su jais, ir jūs poniškai gyvensit“.

Girdėdamas tokių siūlymų, ne vienas ima abejoti. O kaip tiktai stiprėja abejonė, tai tuojau ima silpnėti drąsa ir pasiryžimas tėvynę ginti.

Todel, gal, ne pro šalį bus bent kiek pakalbėt, kas yra toji tėvynė ir ar mūsų yra prievolė ją ginti nuo priešo.

(Bus daugiau).

Aušra.

Sušvito ir nutilo —
Perskrodė tamsą šios nakties.
Jau kyla, kyla.
Ten ištis

Aušros žvaigždė auksinė —
Antai ant šilo...
Kot rasa dar sidabrinė
Nenukris, jau kyla, kyla

Šiaurys.

— Ach, kaip gi tat jūs, Michail Ivanič, — tarė Michailovas piktai: — kaip gi metėt. jei jis buvo gyvas; o jei ir nukautas, tai vis delto kūną reikėjo paimiti.

Kur čia gyvas, kad, aš jums sakau, aš pats buvau priėjęs ir mačiau! — tarė praporščikas. — Susimildami! tik kad patsai išsinešdintum! Štai, prakeiktas! šovinius dabar ėmė leisti, — pridėjo jis.

Michailovas sestelėjo ir nusitvėrė už galvos, kurią nuo judėjimo baisia jam suskaudo.

— Ne, būtinai reikia jo nueiti: gal būt, jis dar tebėra gyvas, — tarė Michailovas. — Tai mūsų pareiga, Michail Ivanič!

Michail Ivanič neatsakė.

„Štai jis nepaėmė tada, o dabar reikia vieną kareivį pasiųsti; o kaip pasiųsti? po šita baisia ugnim gali sau rasti galą be kokio reikalo“, galvojo Michailovas.

— Vyrail reikia eiti atgal, paimiti oficerį, kurį sužeidė ten, griovy, — tarė jis per daug garsiai ir liepiamai, jausdamas, kaip nemalonu bus kareiviams įvykdyti tą įsakymą. Ir tikrai, kadangi jis ne į ką nebuvo kreipėsis, nieks neišėjo įsakymo vykdyti.

„Ir iš tikrųjų: gal, jis jau miręs ir neapsimoka siųsti žmonės į bereikalingą pavojų; o kaltas esu aš vienas, kad nepasirūpinau. Nueisiu patsai, sužinosiu, ar jis gyvas. Tai mano pareiga“, tarė sau Michailovas.

— Michail Ivanič! veskit kuopą, o aš jus prisivysiu, — tarė jis ir, viana ranka pasiraityęs milinę, antra čiupinėdamas visą laiką šv. Mitrofanijaus abrozdelį, kurį jis ypatingai tikėjo, tekinas nubėgo per tranšėją.

Isitikinęs, kad Praskuchinas buvo nukautas, Michailovas, sunkiai alsuodamas ir laikydamas ranką nusiūkusį tvartį ir galvą, kurią labai ėmė jam skaudėti, pradėjo sliauzti atgal. Batalionas buvo jau pakalnėje, vietoje, kur beveik nebuvo šūvių, kada Michailovas jį prisivijo. Aš sakau: beveik nebuvo šūvių, nes kada-nekada atbėgdavo ir čia padukusių bombų.

„Bet vis delto rytoj reikės nueiti į perrišamąjį punktą įsirašymui“, pamanė štabs kapitonas, kada atėjęs felčeris jį tvarsė.

Vertė Q

Fizinis karių lavinimas naujais pagrindais.

Š. m. liepos 1 ir 2 d. buvo Karo Mokslo Skyriaus iniciatyva sušauktas kariuomenės dalių atslovų pasitarimas, kūno kultūros reikalais, kur buvo priimta visa eilė rezoliucijų del *naujų mūsų kariuomenės fizinio lavinimosi pagrindų*. (žikr. Įsak. Kar. 153 Nr.).

Tuo atžvilgiu mūsų kariuomenė pasirodė pažangesnė už savo kaimynus, nes ten dar nėra fizinis lavinimas ir auklėjimas susistėmintas racionaliais pagrindais taip, kaip pas mus. Tiesa, mūsų kaimynai yra senesni sportininkai, bet mes jau iš pat pradžių nenorime apgraibomis naudotis kūno kultūros priemonėmis, bet pasirenkame tas, kurios atsako mokslo reikalavimams ir mūsų tautos ypatybėms.

Taigi imdami Linbo ir švedų pedagoginės gimnastikos ir sporto sistemas mūsų kariuomenės ir jaunimo fizinio auklėjimo pagrindų, mes turime dėti visas galimas pastangas, kad tas svarbus mūsų karių gyvenimo dalykas — kūno kultūra — būtų neatidėliojant ir kaip reikiant vykdomas.

Pirmiausia lauksime tinkamo Įsakymo Kariuomenei 153 Nr. įvertinimo iš pulkų vadų, nuo kurių nusistatymo pareina to svarbaus įsakymo naudojimo intensingumas.

Manome, kad ir mūsų karininkai, kiek galėdami, stengsis įsigilinti į Lietuvos kariuomenės fizinio lavinimo pagrindus ir pradės juos nuosaikiai vykdyti.

Mes čia neaiškinsime plačiau tų kūno kultūros pagrindų, bet tik siūlytume įsiskaityti į specialiai tam reikalui rašytą dalyką «Mūsų Žinyno» 8 Nr. Idėali kūno kultūra lietuvių tautai». Tęsinys eis ir 9 Nr. Be to šiomis dienomis pasirodys Karo Mokslo Skyriaus leidinys «Lengvosios atletikos vadovėlis», kuriame bus gana platus igienos skyrius; iš jo irgi daug kas paaiškės.

Karo Mokslo Skyrius taipogi kiek galėdamas padės tam reikalui. Numatomi kūno kultūros instruktorių kursai ir vadovėliai. Vienas pirmųjų vadovėlių bus, kaip jau minėjau, lengvoji atletika. Dabar jau intensingai rengiamas Kūno kultūros vadovėlis kariuomenei. Tai žada būti platus išsemiantis kurinys, pagrįstas Įsak. Kariuomenei 153 Nr. rezoliucijų reikalavimais.

„Kary“ laikas nuo laiko bus tuo dalyku dėdama įvairių patarimų. Bet šalia to svarbu, kad būtų ir iš vietų reaguojama į tuos klausimus; svarbu visų nuomonė ir reikalingi paaiškinimai.

Karo vald. K. Dineika.

Brangymetis.

Litų pasirodymas anvartoje įnešė į mūsų gyvenimą didelės pamiavos. Nepraę turėti reikalo su nauja valiuta, mūsų žmonės nustojo vežę į rinkas bet kurių produktų, negalėdami sau aiškiai įsivaizduoti jų kainų. Iš antros pusės įvežimas kitų fabrikos prekių, kurių daugiausia buvo gabenama iš Vokiečių, žymiai sumažėjo pritrūkus tų prekių Vokiečiuose del ypatingo jų reikalavimo viduje ir užsieniuose.

Taip susidėjus aplinkybėms, gyvenimas, ypačiai mieste, pirmomis litų įvedimo dienomis atrodė dar sunkesnis, negu pirma. Pirkiniai, bijodamies iš vienos pusės turėti nuostolių; ir neįsivaizduodami sau lito pastovumo ir vertės, o iš antros norėdami spekulentiškai išnaudoti momentą, nustatė prekėms tokias dides kaimas, kad valdžia priversta buvo imtis griežtų priemonių, iki pat krautuvių uždarymo.

Visuomenėje tokia dalykų padėtis sukėlė panikos. Tūlas netikėdamas litais, ėmė keistis juos į senasias markes. Bet markei ėmus dar labiau smukti tie keitėjai pasijuto gerokai prakišę. Kadangi prekės pasidarė veik neįperkamos, tai visi susilaikė su pirkimu, ir prekyba miestuose žymiai sumažėjo.

Tačiau, jei galima susilaikyti nuo pirkimo kokių galanterijos, meblių ir kitų panašių prekių, tai susilaikyti nuo duonos pirkimo vis vien negalima. Tuo pasinaudojo mūsų duonos verteivos, ir juodos duonos kaina veikiai pakilo iki lito už kilogramą. Žmonės, matydami taip pakilus duonos kainai, nusistatė pardavinėti grūdus proporcingai, ir pūdo rugių kaina buvo pasiekusi net 6 litų.

Susidarė keista padėtis. Liepojuje, pav., galima buvo gauti atvežtą iš Estų rugių po 4 litus už pūdą, o Lietuvoje, duoningoje valstybėje, kur duona turėtų būti pigesnė už užsienių duoną, to pat pūdo negalima buvo įpirkti be 5 litų.

Pasinaudodami tokia Lietuvos padėtimi Latvių ir Vilnijos spekulantai buvo pradėję net varyti duonos šmugelį, veždami kontrabandomis duoną į Lietuvą.

Tokios aplinkybės privertė visuomenę pačiai rūpintis duonos klausimu, atmetus spekulentus tarpininkus. Tuo būdu Kaune prie miesto valdybos buvo įsteigtas specialis komitetas duonai tiekti, kuris pasiėmė uždavinį aprūpinti duona miestą. Pagabos tam komitetui suteikė Kariuomenės Intendantūra, naskolinusi jam grūdų iš savo atsargos. Prisidėjo ir Žemės Ūkio Ministerija. Šitokiomis sąlygomis Komitetas pradėjo savo darbą. Veikiai Komitetas patyrė nepaprastą duonos kainų svyrumą įvairios Lietuvos vietose. Už pūdą rugių kurį Kaune pardavinėjo po 6 litus, Šiauliuose mokėjo 4—4½ lito, o kai kuriuose Panevėžio apskr. vietose — po 2½ lito. Pradėjęs darbą be tarpininkų komitetas tuoj ėmė pardavinėti Kaune duoną jau tik po 36 cent. už kilogramą. Nėra abejonės, kad su laiku duona dar labiau atpigs.

Duonos klausimas, būdamas opus ir skubus, išaiš kino, kiek išpūstos buvo jos pirmosios kainos. Toksai pats dalykas yra ir su kitomis prekėmis. Nepaprastai kainų išpūtimas ne šiandien rytoj turės būti pašalintas, ir gynimui turi būti sugražintos normalės sąlygos.

Z

Ž I N I O S

Lietuvoje.

— Karių grupės brandos atestatui gauti mokslas prasidėjo. Spalių 26 d. „Karių grupėje brandos atestatui gauti“ mokslas prasidėjo. Mokinių esama per 40, jų tarpe 12 civilių. Pamokas laiko: inž. Pauliukonis, Liūdas Oira, M. Bagdonas, Erbergeraitė, Kepalas ir kiti. Mokslas tęsis tam tikrą kariuomenės įsakymu apribotą laiką.

Šv. Min. pranešimu, egzaminai brandos atestatui gauti bus kartu su Kauno I-sios gimn. mokiniais, t. y. nuo gegužės mėn. 15 d. iki birželio m. 15 d. 1923 m.

Norėjo apiplėšti bažnyčią. Naktį į spalių m. 23 d. vagys mėgino išvogti Tauragės bažnyčią. Išėmė langą ir buvo paėmę kelis daiktus, bet, matyti, kažkieno sutrukdyti pabėgo, palikę netoli bažnyčios išvogtus daiktus.

Lietuva ir užsieniai.

— Lietuva kviečiama į Švedų parodą. 1923 met. gegužės m. Gothenburgo miesto bus 300 metų sukaktuvės ir gegužės 8 d. bus parodos atidengimas. Parodoje bus istorinis skyrius, švedų eksporto, artistinių, pramonės ir rankų darbo išdirbinių, švedų meno kurinių ir jų daiktų, kurie priklauso švedų gyvenimui užsieny. Paroda būsianti labai didelė ir prisidėsianti ne vien prie užmezgimo platesnių prekybinių ryšių, bet ir prie suartinimo Švedijos dvasinio ir kultūrinio gyvenimo su užsieniais. Į tą parodą pakviesta ir Lietuva.

— Kviečia į nusiginklavimo konferenciją. Sovietų Rusų atstovybės sekretorius spalių 26 d. pareiškė mūsų Užsienių Reikalų Ministeriui, kad Rusai kviečia Lietuvą į nusiginklavimo konferenciją. Užs. Reik. Min. rezervavo savo atsakymą iki gaus tikslesnį pranešimą apie konferencijos dienotvarkę ir apie pakviestas valstybes.

Lietuva ir užsieniai.

— Lietuvos atstovas pas Danijos karalių. Rugsėjo 8 d. mūsų atstovas Danijoje p. Savickis buvo priimtas Danijos karaliaus iškilmingoje audijencijoje, kuri tęsėsi pusę valandos. Karalius pareiškė džiaugsmo, kad Lietuva vėl atgijo ir linkėjo mūsų valstybei geros kloties ateityje.

Mūsų atstovas buvo taipogi priimtas iškilmingoje audijencijos viešinėios Danijoje Olandijos karalienės, Vilhelminos.

— Tautų Sąjunga svarstys lietuvių protestą. Tautų Sąjungos komisija apsvaščiusi lietuvių protestą pareiškė, kad T. S-ga nepripažįsta rinkimų į Vilniaus seimą ir Vilniaus aneksijos. Lietuvių protestas dėl lenkų žiaurių elgesių Vilniuje bus svarstomas ple-

nume. Tuo tarpu jis perduotas politinei komisijai kuri svarstys šį klausimą šeštadienį ar pirmadienį.

Iš Klaipėdos krašto.

— Klaipėdos klausimas. Klaipėdos Komisija mananti išklaudyti Lietuvos Valstybės atstovą Klaipėdos klausimu lapkričio 6 d. Iš šaltinių, esančių saryšyje su Ambasadorių Konferencija, patirta, kad Klaipėdos krašto klausimo išsprendimas numatomas jį prijungti prie Lietuvos su Tautų Sąjungos protektoratu arba atskiro Lietuvos kantono formoje.

Iš neutralinės zonos.

— Lenkų partizanų plėšimai. Pereitą savaitę lenkų partizanai ir kareiviai užpuolė Mačiūnų kaimo du gyventojus, kuriuos sunkiai sumušė ir apiplėšė. Žmonės, įbauginti lenkų partizanų ir kareivių plėšimais, bijo net važiuoti į mišką malkų. Neseniai Kapčiamiesčio gyventojus lenkų kareiviai ir partizanai užklupo miške ir sulaukė, kol jiems užsimokėjo. Petrą Maciulevičių paleido be arklių ir vežimo už tą, kad jo brolis tarnauja Lietuvių milicijoje. Maciulevičiaus motina, nuėjus prie partizanų, prašė gražinti arklius, bet jie liepė, kad ateitų jos sūnus ir atneštų 25 dol., tai būsią gražinti. Sūnus pasiskolinęs 25 dol. nuėjo išsipirkti arklius, bet jau savaitę, kai nėra nei arklių, nei sūnaus.

Užsieniuose.

— Naujo Anglų ministerių pirmininko Bonar Law politinis nusistatymas. Bonar Law, kalbėdamas Glazgove, pareiškė savo politinį nusistatymą. Jo politika būsianti negatyvi, svarbiausias jos tikslas — įvykdyti Angluose ir užsieniuose taiką. Naujoji vyriausybė stengsis išleisti kuo mažiausia naujų įstatymų, palikdama reikalams patiems maždaug savaimė išsispręsti, kad tokiu būdu kraštas be kliūčių galėtų užsitikrinti gerovę. Užsienių santykiuose laikysis nesvyruojančio nusistatymo. Lojaliai eisianti savo pareigas, į svetimus reikalus nesikišiasis. Artimųjų Rytų klausimu, B. Law'o nuomonė, Anglai, Prancūzai ir Italai galėtų taip susitaikinti, kad jų nusprendimas galėtų būti priimamas Graikams ir Turkams.

Praktینگais būdais valdžia remianti Tautų Sąjungą ir stengsis sustiprinti draugingus ryšius su Jungtinėmis Valstybėmis. Airių sutartis tuoj būsianti ratifikuota, ir Anglų valdžia bendrai veiksianti su Airių, bet tuo pačiu laiku ji Ulsterio nusistatymą respektuos.

Baigdamas kalbą, B. Law pabrėžė, kad reikalinga esą sumažinti išlaidas ir taksavimą; jo nuomone, unionistai ir tautininkai liberalai kai kur galėtų bendrai veikti.

— Graikų tremtiniai. Santarvės komisija Konstantinopoly paskyrusi Nansena oriziūrėti Artimųjų

Rytų tremtinių darbai. Rytų Trakijoje tremtinių padėtis labai apgailėtina. Visi graikai palikę nepiautus javus, važiuoja į Vakarų Trakiją. Nansenas mano Kemal Pašai pasiūlyti Vakarų Trakijos ir Makedonijos turkus gyventojus pakeisti graikų tremtiniais, gyvenančius Rytų Trakijoje.

— **Prancūzų Vokiečių derybos karo sunaikintiems kraštams atstatyti.** Spalių 23 d. Berlyne prasidėjo Prancūzų ir Vokiečių atstovų derybos Prancūzų karo sunaikintiems kraštams atstatyti. Vokiečių delegacija pareiškusi, kad Vokietija negalėsianti mokėti reparacijų prekėms nei pinigais, jei reparacijų komisija tikrai reikalautų pakelti anglių pristatymą Prancūzams 1.954.000 tonų. Vokiečių atstovo žodžiais, Vokietijos anglių pramonei nebegalima uždėti sunkesnės naštos, negu dabar yra Prancūzų delegacija pritariusi Vokiečių pareiškimams ir pažadėjo šiuo reikalu susinešti su savo vyrtausybe.

— **Anglai sumoka karo skolas.** Spalių 16 d. Anglijos valdžia sumokėjo Jungtinėms Valstybėms 50.000.000 dolerių, kaip pirmą savo karo skolų sumokėjimą.

— **Rusų nauji pinigai.** Rusų valstybės bankui pavesta išleisti banknotų 1-25 raudonųjų vertės, kurie busią garantuojami brangiausiais metalais, pastovia užsienių valiuta ir prekėmis.

— **Rusija sumanius sudaryt Azijos antantą.** Tarybų Rusija sumanius sudaryti Azijos antantą iš Turkijos, Persijos, Bucharos, Afganistano ir Mangolijos.

— **Rathenau'o procesas.** Spalių mėn. 14 d. 3 v. po piet paskelbtas teismo sprendimas Rathenau'o nuokovo reikalu. Pasmerkta: Ernst Werner Techaw 15 metų kalėti ir 10 metų garbės atėmimu; Hans Gerd Techow 4 metus ir 1 mėn. kalėti; Günther 8 met. kalėti ir 10 met. garbės atėmimu, von Salomon ir Niedzig 5 met. kalėti ir 5 met. garbės atėmimu; Schütt r Diestel 2 mėn. kalėti; Tillessen 3 met. kalėti; Plaas 2 met. kalėti. Išteisinti: Warneche, Steinback ir Voss.

— **Audra.** Talino įlankoje atsifiko didelė audra. Du Rusų laivai „Gromoboi“ ir „Rosija“ nuo įmkarų nutraukti ir paskandinti mariose.

Lenkai organizuoja fašistus.

Endekai energingai organizuoja fašistų gaujas. Nariai renkami iš „Rozvojo“ žmonių tarpo, iš amatninkų, jaunuomenės ir įvairių sporto draugijų. Varšuvoje įsteigta pirma akademijos fašistų kuopa iš 60 studentų. Fašistai ginkluojami revolveriais. Organizacijos tikslas bus praplėstas ypačiai Poznaniuje. Rinki-

mus į Seimą dešiniems pralaimėjus, mėgins juos pataisyti su fašistų pagelba.

— **Fašistai.** Fašistai Italijoje įgijo daugiau reikšmės. Jie užėmė Romos butų skyrius, atėmė iš valdžios Bergeggi kaimą. Spalių 24 d. Neapolio apskrity įvyks jų kongresas, kur dalyvaus apie 35 000 fašistų. Be to, dalyvaus iš visos Italijos fašistų delegatai. Kongreso tikslas — praplėsti jų veikimą vidurinėje ir pietinėje Italijoje.

Fašistai priešinasi Rapallo sutarčiai. 30.000 fašistų eina į Fiumę užimti miestą, ir apylinkes ir tuo būdu sutrukdyti Rapallo sutarties pildymą.

— **Rytų Trakijos evakuacija.** Rytų Trakijoje yra 9 Santarvės Komisijos ir apie 8 kariuomenės batalionai Graikų evakuacijai prižiūrėti. Didžiausias evakuacijos keblumas esąs tas, kad Graikų krikščionų nenori tuojau apleisti Trakiją. Kol pasibaigs Graikų kariuomenės evakuacija, jų negalės evakuoti. Santarvės komisijos stengiasi nuraminti gyventojus.

Japonai evakuavo Vladivostoką.

Spalių 25 d. Japonai evakuavo Vladivostoką. Išėdami, ginklus ir amuniciją atidavė Sovietams.

Areštuotas gynėjas.

Ukrainiečio Fedako, pasikesinusio nužudyti Lenkų valstybės viršininką Pilsudskį, gynėjas d-ras V. Žagaikevičius kelioms valandoms prieš bylos nagrinėjimą teisme buvo areštuotas.

Frankas atpigo.

Prancūzų visuomenė susirūpinus, netikėtu franko kritimu. Prancūzų vyriausybė nagrinėjanti priemonės franko atpigimui sustabdyti. Manoma, kad kurso kritimą paveikusi Londono ir Naujorko spekuliacija.

Fedako procesas prasidėjęs.

Ukrainiečio Fedako procesas prasidėjo spalių 23 d. Arti 80 gynėjų, keliolika Ukrainos dienraščių, savaitinių ir mėnesinių žurnalų redaktorių pasisiūlė ginti.

Įvairenybės.

Nauja kometa.

Astronomas Baade spalių 19 d. pastebėjo naują kometą ties „Oulbės“ žvaigždynu. Kometa įeinanti į 11^{1/2} didumų klasę ir šiuo kart matoma tik per teleskopą. Dabar tyrinėjama jos kryptis ir norima sužinoti ar didėja jos šviesa.

Kareivio Eimučio paminklo fondas.

Anksčiau paskelbta 40.854 auks. 80 sk.

Karo ligoninės personalas. 1500 auks.

Kariuomenės Intendantūros tarnautojai. Po 100 auks. k. v. Grudzinskas, Strazdas; po 175 auks. p. 1

Salkauskas, k. v. Kiršteinas, v. Tamošauskas, v. Valentinavičius 70 auks.; po 50 auks. k. v. Gudaitis, Košuba, v. Danevičius, k. v. Pranckūnas, Ardickas, e. Zaksas, m. Acukas, k. v. Baktys, v. Andrekus, k. v. Žebrauskas, Vachauzas; Daktarevičaitė; po 40 auks. k. v. Gustas.

Špakauskas; k. v. Bučas 30 auks.; po 25 auks. Jankauskaitė, Butauskas, k. v. Stanaitis, l. s. Rutelionis, Graviškis; po 20 auks. Mockus, l. s. Žilinskas, k. v. Skeberdis, Kuginis; Stankevičius 15 auks.; po auks. l. s. Indurskis, k. v. Vileika; po 30 auks. k. v. Karpus, Vėžys, Saulėnas.

Viso 1535 auks.

9 pėst. pulkas. 1 kulk. kuopa. Virš. Kaminskas 56 auks.; po 50 auks. v. p. Jurevičius, j. p. Druis, eil. Alesevičius; eil. Bakanas 40 auks.; v. p. Genis 30 auks. eil. Adomaitis 28 auks.; j. p. Čekanavičius 25 auks., po 20 auks. v. p. Šileika, Žukas, j. p. Seiliūnas, Simonaitis, eil. Andriušaitis, Petkevičius, Vaičaitis, Ališauskas III, Malakauskas, Rudzinskas, Rimeika, Šeštabojus, Aliaukas, Marčiulionis, Kapcas, Čalotka, Ališauskas I, Balčiūnas, Karožėjus, Kuzmickas, Abramavičius; eil. Revotas 16 auks.; eil. Levanauskas 15 auks.; po 10 auks. eil. Miežys, Šabonas, Petkauskas, Jonuška, Šamolinas, Danasas, Riauba, j. p. Beividas, gr. Paulauskas, Židonis; po 5 auks. j. p. Normantas, eil. Rusteika; po 6 auks. eil. Naudžius, Kvietkauskas; eil. Ambrožiūnas 7 auks.

Viso 909 auks.

Iš viso 44.798 auks. 80 sk.

Pranešimas.

Karių moksleivių žiniai.

Padėti kariams pabaigti dėl karo sutrukdytą aukštesnį mokslą, susidarė karių iniciatorių grupė.

Minėtoji grupė nutarė:

1. Ruoštis brandos atestato egzaminams;
2. Mokslą eiti Panevėžyje — vietoje, daugeliu atžvilgių patogesnėje (pvz., mokytojų samdymas, butas ir tt);
3. Pradėti mokslą 1923 m., sausio m. 15 d.
4. Egzaminus laikyti 1923 m. balandžio mėn. pabaigoje prie Panevėžio vyrų gimnazijos.

Kadangi mokslo laikas trumpas (tik 4 mėnesiai), todėl jau dabar reikalinga, kiek leidžia aplinkybės, pradėti mokslą patiems, kartojant praeitą kursą.

Mokslui eiti 4-rių mėnesių atostogas daugumas gauna einant š. m. Įsakymu Kariuomeni 78 Nr. 1 §.

Visų, kurie nori šioje grupėje rengtis prie brandos atestato egzaminų, prašau tuojau man apie tai pranešti, nes tos žinios reikalingos priuošiamiesiems darbams.

Del smulkesnių paaiškinimų prašau kreiptis į mane.

Iniciatorių grupės vardu
Lt. JUODEIKA.

Atitaisymas.

Praėjusiame „Kario“ 43 (179) numeryje, mjr. Ružancovo straipsnyje „Pulkų bibliotekos“, įsiskverbė korektūros klaida. Antros skilties pabaigoje užuot turi būti sudarytas „pagrindinis pulkų karininkų bibliotekų kapitalas“, reikia skaityti: „... karininkų bibliotekų katalogas“.

Redakcijos atsakymai.

Z. Galūnui. 1. Reikės atitarnauti skiriamą specialėms dalims laiką. 2. Iki parėdymo.

P. Poškui. Sanit. ir veterinar. puskarininkiai prilyginami prie specialistų ir tarnauja 3 m.; ir atleidžiami kaip toki (1920 m. Įsak. Kariuom. 211 Nr. 4 §).

Alsonui. Reikia kreiptis pas savo apskr. miškų Urėdą.

Jau išėjo iš spaudos

„MŪSŲ ŽINYNAS“

karo mokslo ir istorijos žurnalas.

III tomas. 8 nr.

Turinys:

Generolas Radus-Zenkavičius. Kautynių skyrius ir jo vartojimas kautynėse.

K. Boleckis. Technikos kariuomenė.

Pulk. leit. Žukas. Kariuomenės auklėjimo bruožai.

Majoras Škirpa. Ginkluotos Sveicarių pajėgos organizacija.

Karo vald. K. Dineika. Idealė kūno kultūra lietuvių tautai. Del vokiečių, bolševikų bermontininkų ir lenkų okupacijų eigos Lietuvoje.

Vyr. leit. Novakas. Sibiro lietuvių batalionas Vytauto Didžiojo vardo.

A. B. Klaipėdiškis. Mažosios Lietuvos politikos veidrodis.

Kritika ir bibliografija:

Lietuvių knygos,

Vokiečių knygos,

Rusų knygos,

Ukrainiečių knygos,

Karo mokslo skyriaus biblioteka,

Atsiųstos paminėti knygos.

Utabo Kated. Tuo tarpu nežinia, nes nėra parėdymo,

P. Markūnui. Į Ameriką keliauti tuo tarpu negalėsite. Del tarnybos patartume pasiteirauti įstaigose, kur norėtumėte pastoti.

J. Martinkui. Galėsite,

J. Nemeikščiui Dalies viršininkas, tur būt, rado reikalą iškomandiruoti. Reikės atitarnauti skiriamą specialėms dalims laiką.

T. Čap-kui. Nėra. Priežastis mums nežinoma.

J. Dagiliui. Kai bus parėdymas.

J. Zalupai. Jei tėvas neturėjo 55 m. amž. šaukimo dieną—negalima.

J. Krainiui. Negalima,

P. Juškiut. Paleis, kai bus parėdymas.

J. Daukšai. Pas tą, kas jums raštelį davė.

P. Kazalupiui. Skaitysis.

R. [Dunskiui. Jūsų klausimas neaiškus.

A. Naruševičiui. Sunku jums patarti ką nors, nes nėra tokio įstatymo. Gal jūsų dalies viršininkas, kuo nors padės.

S. Sinkui. 1. Atitarnautas laikas įskaitomas; įskaitomi taipogi ir 6 mėn. atostogų sveikatos pataisymui. 2. Atitarnavę savo laiką, žemės galėsite gauti. 3. Atitarnavusiems savo laiką bus parėdymas.

V. Nevardauskiui. 1. „Trimito“ adresas: Kaunas, Laisvės al. 26. Kaina: 3 mėn.—30 cent. 2. Pašalpos negalėsite gauti.

J. Ardanavičiui. Būsime paleisti atitarnavę savo laiką.

J. Strakui. Tuo tarpu nežinia.

K A R I A I !

Prašykite savo Amerikos giminių ir pažįstamų, kad išrašytų jums vienintelį Amerikos lietuvių iliustruotą žurnalą

„V Y T I“.

„VYTI“ leidžia Amerikos Lietuvių Katalikų Jaunimo Sąjunga — Lietuvos Vyčiai.

„VYTYJE“ kaip veidrodyje, atspindi Amerikos lietuvių jaunimo gyvenimas ir darbai.

„VYTYJE“ telia įžymiausių rašytojų, gyvenančių Lietuvoje ir Amerikoje, raštai.

„VYTIS“, eina du kartu mėnesyje. Prenumerata metams į Lietuvą tikrai 4 doleriai.

Pažiūrėti vieną numerį siunčiame dovanai.

„V Y T I S“

4736 So. Wood St., Chicago, Ill.
U. S. of America.

Mūsų pinigai — litai garantuoti auksu ir doleriais, delto jie pastovūs ir brangūs. Litų kursas niekumet nenukris ir mūsų šalies ekonominė padėtis eis geryn, jei mes būsim taupūs, bet be reikalo pinigų nevalkosime kišenėse.

Lietuvos Koperatyvų Bankas tiksliausiai sunaudoja pinigus šalies ūkio ir kultūros reikalams, delto patartumėme atliekamus litus laikyti tik

LIETUVOS KOPERATYVŲ BANKE.

Kaunas, Laisvės Alėja 43.

ir skyriuose: Šiauliai (D. g-vė 24) Vilkaviškis (Mariampolės g-vė 24) Panevėžys (Turgavietė), Vieksniuose ir kit.

Už indėlius Bankas moka: kiekvienam pareikalavimui (bėg.s-ta) 3 % pusei metų 5 %

nuo pusės metų iki metų 6 1/4 %

nuo metų iki 2 metų 7 1/2 %

virš. 2 metų 8 1/2 %

Bankas visumet keičia markes į litus ir litus į markes ir atlieka visas kitas bankines operacijas kaip tai: pinigų perlaidas, akredityvus, inkaso ir t. t.

NUO KIEKVIENO
MĖNESIO 1 dienos
GALITE UŽSISAKYT

K A R I !

K A I N A.

atskir. nr. 5 centai
3 mėn. 15 centų

Adr.: KAUNAS,
Laisvės Al. 12.

Kas reikia žinoti apie mūsų pinigus.

Lito vertybė, 10 litų, lygūs vienam Amerikos doleriui, arba 5 litai vienam aukso rubliui. Litas mainomas į auksinus pagal tą, kiek tą dieną yra vertas auksinas, arba markė. Lito vertė yra lygi auksui ir nesimaino. Mainosi tikrai vokiečių markės vertė, užtatai ir už litą reikia mokėti vieną dieną brangiau, kitą pigiau pagal vokiečių markės vertybę.

Laikini pinigai. Dabar leidžiami pinigai vadinasi laikini. Kiti spėja, kad jie turės pavirsti į niekus, kaip vokiečių markė. Tai ne tiesa. *Laikini litai turės tokią vertę, kaip tikrieji* Galima užtatai priimti juos be baimės.

Parduokite viską tik litais. Kai kurie ūkininkai dar bijo priimti litus ir parduoda javus ir gyvulius po senovei markėmis. Jie daro sau dideliausius nuostolius. Markė vis krinta žemyn, ir jie eina biednyn. Kas parduoda litais visada lygiai turtingas, nes turi pinigą lygų auksui.

Išsimainykite auksinus į litus. Kai kurie mano, kad markė pasitaisys. Bet ji greičiaus krinta žemyn, kaip taisosi. Visi matomė, kad daug laimėjo tie, kurie išsimainė markes į litus pačioje pradžioje nieko nelaukdami. Kas dabar maino jau daug brangiau moka, nes markė nupuolė.

Saugokitės prigavikų. Kad žmonės dar neapsipratę su naujais pinigais, tai apgavikai įduoda vieton gerų pinigų kokį nors popierėlį, sakydami, kad tai naujas pinigas litas. Jau yra buvę daug tokių atsitikimų. Geriausia užtatai mainyti pinigus banke. Lietuvos Ūkio Bankas neapgaus.

Ūkininkai maino pinigus Lietuvos Ūkio Banke. Nuo pat pradžios pinigų mainymo ūkininkai daugiausiai eina mainyti į Lietuvos Ūkio Banką, nes jie žino, kad čia jų neapgaus. Lietuvos Ūkio Bankas dėkodamas už pasitikėjimą, rūpinasi ūkininkams kuoteisingiausiai išmainyti, kad jie būtų tikrai patenkinti. *Tiems gi, kurie išsimainę pasideda pinigus banke, išsimaino pigiaus, kaip yra valdžios nustatyta,*

Lietuvos Ūkio Bankas yra šiose vietose.

Skyr.: Alytuje, Šakiuose, Vilkaviškyje, Pilviškiuose, Naumiestyje, Šiauliuose, jo įgaliotiniai: Kuršenuose, Linkuvoje, Pakruojuje, Pasvalyje, Papilėje, Grūdžiuose, Tytuvėnuose, Kelmėje, Varniuose, Seduvoje, Šaukėnuose, Radviliškyje, Mariampolėje, Utėnoje, Prienuose, Tauragėje, Jurbarko, Naumiestyje Tauragės apskr., Joniškis, Kybartuose, Kretingoje, Mažeikiuose, Janavoje, Kalvarijoje, Kedainiuose, Panevėžyje, Rokiškyje, Ukmegeje, Lazdijunse.

Paėmęs šį lapelį eik į Lietuvos Ūkio Banką, tai rasi tenai gražų priėmimą teisingą patarnavimą.

Lietuvos Ūkio Bankas dovanai paaikina visokius paklausimus apie mūsų naujus pinigus

LIETUVOS ŪKIO BANKAS.

Ekonominė Karių Bendrovė

su skyriais

maloniai tarnauja gerblamiems nariams ir pulkų krautuvėms.

1. Centrinė Karių Krautuvė,
Laisvės al. 29 Nr.

Manufaktūros, galanterijos, kosmetikos odų, rašomųjų dalykų prekės ir įvairiausi maisto produktai.

2. Duonos pardavykla,
Daukanto g. 8 Nr.

Geriausios rūšies juoda ir balta duona.

3. Rūbų siuvykla,
Laisvės al. 23 Nr.

Sąžiningai at-

4. Avalinės siuvykla,
Laisvės al. 23 Nr.

liekamas dar-

5. Kirpykla-Skutykla,
Laisvės al. 19 Nr.

būs, patogiau-

6. Fotografija
Laisvės al. 48 Nr.

siomis kaino-

mis.

Lietuvos gynėjau - kareivi!

Jei nori žinoti kaip gyvena tavo broliai - seserys tautiečiai, atsiskyrę nuo tavo dabar ginamos jų gimtosios šalies Lietuvos, tai prašyk savo giminių arba pažįstamų, kad tau užsakytų savaitinį laikraštį

„Išeivių Drauga“

kurį leidžia

Britanijos lietuvių kat. darbininkų sąjunga

ir iš kurio tu sužinosi kaip gyvena tavo tautiečiai Škotijoje ir visoje Didžiojoje Britanijoje (Anglijoje).

Draugiškas sveikinimas Lietuvos kareiviams nuo

„Išeivių Drauga“,
281 Eglinton str.,
Glasgow, S. S.,
Scotland.

Leidžia Kr. A. M. Karo Mokslo Skyrius.

Lietuvos Valstybės spaustuvė. Kaunas, Totorių gatvė Nr. 44.